

SLOVENSKI

UČITELJ.

Glasilo „Učiteljskega društva za slovenski Štajer.“

Izhaja 5. in 20. vsakega meseca na celi pol in velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr.

|| Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, 10 kr., dvakrat 14 kr., trikrat 18 kr.

Štev. 19. V Mariboru 5. oktobra 1877. Letnik V.

Kratek pregled primorske zgodovine.

(Za učence ljudskih šol.)

Primorsko ni zgodovinsko ime, marveč so poknežena grofija Goriška z Gradiško, samo svoje mesto Terst z okolico in mejna grofija Istra pravi zgodovinski deli skupnega Primorskega. Vendar se zgodovina teh deželic v starih časih strinja.

Najstari prebivalci današnjega Primorskega so bili narodi ilirskega plemena, kakor Veneti in keltiškega, kakor Karni. Ko so si Rimljani te kraje podvergli bili; naselili so se tudi oni po primorskih mestih v Ogleju, Terstu, Pulju itd. Do isterske reke Arze je vse spadalo k Italiji že pred Kristuzovim rojstvom. Po cesarju Teodoziju bila je nastala stalna delitev rimske države (395) v zahodno in izhodno cesarstvo. Primorsko je moralo vse nesreče zahodnega cesarstva, k katerem je padalo, skupno prenašati. Pod vodstvom kralja Atila so Huni, zahodnemu cesarstvu proteči, Oglej razdjali 452. Kmalu potem (leta 476.) je Odoakar, kralj Herulov, konec storil zahodnemu rimskemu cesarstvu. Njemu je vzel život in gospodstvo v Italiji Teodorik (493), kralj izhodnih Gotov, ki ga je v mnogih bitkah pervikrat na Soči — premagal. Ali pod Justinijanom zadobi vzhodno rimsko ali Gerško cesarstvo zopet Italijo, pa ne za dolgo. Longobardi si že leta 568. pod vodstvom kralja Alboina Italijo pridobé. Kmalu za njimi pridejo Slovenci v te kraje, kjer so še zdaj naseljeni, kakor tudi Hervati, ki po vzhodnem delu Istre bivajo. Z Lombardei so imeli Slovenci večkratne hude boje, vendar se je naš narod ohranil, med tem, ko so drugi narodi, ki so se skozi soško dolino v Italijo preseljevali, izginili. Sosed Slovincem na Primorskem, del furlanskega naroda, je čuden ostanek in očividni dokaz preseljevanja narodov. Narečeje to, namreč furlansko izobrazilo se je iz latinskega in keltiškega

jezika, kterima je primešano dokaj nemških pa tudi slovenskih besedi.

Ko si je bil Karol Vel. podvergel Lombardsko, pripadlo mu je tudi Primorsko; kmalu potem (788) tudi vse Slovensko, ko si je Bavarsko bil tudi prisvojil. Del Lombardskega, kateremu je pripadalo Primorsko, zval se je „furlanska marka“. Segala je menda do Drave, kakor tudi duhovna oblast oglejskega patrijarha. Pozneje je nastala iz dela te marke „Vojvodina in grofija furlanska“, ki se je pod Otonom I. zvala „oglejska marka“. Slovenske dežele in Primorsko imajo, kakor tukaj vidimo, zgodovinsko vez; ravno tako se veže Goriška zgodovina z furlansko in oglejsko.

Oglej, staro rimsko mesto je po Atili razdjano bilo 452, pa se je še enkrat povzdignilo kot središče duhovne kneževine oglejskega patrijarhata. Duhovni oblasti te cerkve so bile pomorske dežele, pa tudi Slovensko sploh podložne; unkray Drave so Sloveni pa od salckuršbega nadškofa odvisni bili.

V 11. stoletji postali so oglejski patrijarhi gospodarji na Furlanskem ali v „oglejski marki“. Njih oblast raztezala se je še čez dele Istre in imeli so posestva tudi v kranjski marki. Ravno radi tega so imeli večkratne boje z drugimi gospodarji teh dežel. Pa tudi furlanske, zlasti posvetne oblasti so bile tern v očeh nasprotnikom, med katerimi so se posebno odlikovali goriški grofi.

Goriška grofija nastala je v začetku 12. stoletja. Ta čas se prvič čuje ime „goriških grofov“. Sčasoma so si bili pridružili svojim rodovinskim posestvam v tirolsko-koroških dolinah Drave ne samo Gorico in njen okraj, ampak tudi dele Istre, Kranjskega. Engelbert II. zval se je prvi tudi falski grof (Pfalzgraf) Koroškega. Bili so vazali oglejskega patrijarhata, pa tudi njih odvetniki ali oskrbniki (Vögte). Takim je bila lastnost cerkev in njeno last varovati, jo zastopati. Za odškodnino imeli so mnogo feudov (Lehen) na Furlanskem, Kranjskem, Koroškem. Ali preveč jih je ta služba mikala, oblast, katero so najpervo le zastopali, so pozneje si pa tudi sami prisvojili. Zatorej vidimo posestva goriških grofov se ve na škodo oglejskega posvetnega posestva naraščati. V večkratnih bojih so grofi patrijarhom siloma jemali kose oglejske dežele in navadno je oglejski jim moral prepustiti rop ali še celo potrditi imetev vzetih dežel. Kmalu so feudalne imovine v Istri in na Furlanskem, kakor tudi Gorica postale dedni feudi v moškem in ženskem spolu goriških grofov. Meinhard III., goriški grof priženil si je Velik kos Tirolskega, kar je vzročilo, da sta nastali dvojki koleni, tirolsko in goriško koleno. Tirolsko-goriški grofi gospodarili so na Tirolskem in kot vojvodi na Koroškem do srede 14. stoletja. Goriškim grofom oslalo je vsled dvojnih pogodeb skoraj

vse prejšnje imetje. ¹⁾ Ime „Grof Goriški in Tirolski, varh Oglejske, Tridentinske in Briksenske cerkve ostalo je obema čertama. Z Albertom II., bratom Meinharda IV. prične se 1267 nova čerta. Najizvrstniši vseh naslednikov bil je Henrik II., prijatelj nemškega kralja Friderika Lepega. Za časa Henrika segalo je gospodarstvo goriških grofov do Padue in Treviža. Za njim začenja goriška grofija propadati. Na Goriškem namreč ni bil en sam grof vladar, ampak bratje so med sabo delile imenovino; bili so ti zatorej vedno v denarnih stiskah. Pomagali so jim avstrijski vojvodi, pa ne zastonj, ampak vsled pogodb pridobivali so si ti dedno pravico na goriške imovine. Tako jim že leta 1374 pripadete posestva gor. grofa Alberta IV., ki jih je imel na Kranjskem in v Istri. Pa tudi Benečani so poželjivo gledali na te pokrajine. Posrečilo se jim je vzeti posestvo oglejski cerkvi in takrat moral je Henrik IV., grof goriški zaradi oglejskih fevdov priseči v Benetkah podložnost zmagovalni republiki (1420). Ko je zadnji goriški grof Lenard I. 1500 umrl, podedoval je vsled večkratnih pogodb tedanji nemški car in avstrijski vojvoda Maksimilijan I. vse te pokrajine, ktere so bili zdaj Avstriji pridružene. Ali niso mu dali miru Benečani. Ona velika vojska, v katero je bil tudi Francosko in Papežev stol zapleten, je tudi goriško-gradiškansko deželico vznemirjala. Tukaj so se veršile večkratni boji, posebno huda bitka bila je leta 1511 pri Gradiški, ktero so Avstrijci od Benečanov pridobili. Benečani so bili to mesto proti Turkom vtverdili. Ferdinand III. podaril je Gradiško Egenbergski rodovini. Ko je ta rodovina odmerla, pripadla je zopet 1717 Avstriji.

V Istri so stanovali iliriški Istrijani, ki so se že v 3. stoletji pr. Kr. morali podvreči Rimljanom. Zgodovinsko znamenito so od zdaj posebno mesta zahodnjega zaliva isterskega polotoka. Najvažnejše mesto je

Terst. Nasproti Istre se je mesto vedno posebno odlikovalo. Današnje glavno mesto Primorskega pripadalo je v srednjem veku bizantinskemu (gerškemu) cesarstvu. Pozneje je bilo mesto pod frankovskim gospodarstvom. Za njimi je bil škof Teržaški samolasten vladar od druge polovice 10. stoletja do leta 1295., v kojem se je mesto osvobodilo. Svobodni Terst pa je imel zraven velikega neprijatelja, mogočne in Teržaškemu razvitku nevošljive Benetke. Kmalu je bilo mesto odvisno in podvrženo beneškim nakladam. Vdati se je hotel Terst radi tega nemškemu cesarstvu, kjer je vladal Karol IV. Pa ta in tudi avstrijski vojvoda Albert III., kterima se je Terst l. 1379. samovoljno ponudil, sta premalo podpirala to za njuno kupčijo

¹⁾ Razun Gorice in dela Bistriške doline (Pusterthal) dobil je Albert II. posestva na Furlanskem, kakor n. pr. Ločnik, Kermin i. t. d., potem Metliko v „vendski marki“, grofijo Istro z Pazinom. —

tako važno mesto. Od l. 1369 do leto 1381 ostalo je mesto pod Beneško oblastnijo. Osvobodeni Terst, boječ se nevarnosti, ki mu je zopet od Benetek protila, podverže se prostovoljno leta 1382 Leopoldu III. in ostane od tega časa skoraj brez preneha združeno mesto Avstrije. Pod cesarjem Karolom VI. dobilo je l. 1719 prosto luko, kar mu razvitek jako pospeši. Leta 1849 postane Terst samosvoje mesto (reichsunmittelbar) ter zadobi tako vrednost kronovine.

Izmed drugih mest se v Istri odlikujejo posebno Pulj, Koper Poreč, čez katera so imeli nekaj časa Gerki gospodarstvo. Od leta 1300 postane Koper (Capo d'Istria) glava Istre, namesto Pulja, ki ga je cesar Avgust vstvaril. Za časa Karola Vel. pripadala je Istra k furlanski marki in bila podložna duhovni oblasti oglejske cerkve. Postala je mejna grofija v 10. in v 11. stoletji stalno združena z nemško državo. Posebna grofija s Pazinom, ki je v sredi „marke Istre“ v 12. stoletju nastala, je last goriških grofov. Oglejski patrijarhi so bili nekaj časa mejni grofi Istre. Ali Benetke so vedno skušale polastite se primorskih mest. Kakor smo že videli, postal je bil Terst odvisen, ravno tako Pulj in še druga mesta. Tako je nastala beneška Istra; Terst z okolico odpade leta 1382 in pripade Avstriji, kakor že l. 1374 goriška Istra, ki se od zdaj naprej zove „avstrijska“. L. 1797 je bil Napoleon I., cesar Francozov razrušil beneško republiko in beneško deželo, kakor tudi njeni del Istre prilepil Avstriji (Campo formio.) Tega leta tedaj je celo Primorsko še le postalo avstrijsko in od zdaj naprej še le govorimo o zgodovini Primorski. Ko se je bil nov boj z mogočnim Francozom vnel, zgubila je bila Avstrija poleg drugih svojih dežel tudi novo pridobitev in v dunajskem miru vse Primorje. To je postalo del nove države Ilirije, h kateri je spadal del Koroškega, Kranjsko in Dalmatinsko. Še le potem, ko je bil Napoleon pri Lipsiki (l. 1813) popolnem pobit, dobila je Avstrija (l. 1815) tudi vse primorske pokrajine nazaj v last. Ilirjsko kraljestvo je pa vedar še pod Avstrijo trajalo do leta 1849., v katerem je razpadlo v že imenovane kronovine.

(Ta spis je iz družega peresa, nego prejšnji o „štajerski, kranjski in koroški zgodovini“; zato je obsirnejši, a tudi temeljiti. Ur.)

„Učitelj Dobrašin“

Podučna povest Slovincem. Po hervatskem izvorniku od J. Trnskega posnel Ivan Lapajne.

(Konec.)

Družba sv. Mohora.

V čitalnici v Starem trgu so bile še vedno skoro vsako nedeljo skupščine, po leti sicer redkeje, toda po zimi je malo

nedelj izostalo, da ne bi se bili zbrali. Nekaterikrat so bili zbori osnovani tudi za ženske, da se je jim tudi kaj lepoznanškega ali pa kaj o gospodinjstvu povedalo. Tudi so pri takih prilikah nekatere deklice deklamovale kako lepo slovensko pesem, katerih imamo Slovenci na izbiro že. Tako je znal mikavne zabave Dobrašin napravljati, da so ljudje še vedno radi dohajali v čitalnico, čeravno ni bila več nova stvar. Toda naposled bi se jo bili pa še vendar naveličali, ako ne bi bil župnik učitelja opomnil na novo sredstvo, s katerim bi ljudi z novo privabili v koristno družbo in jih tako odvrčali, da ne hodijo v kerčmo pijančevat in razgrajat. Rekel mu je: „Gospod učitelj, vi ste svoje otroke tako lepo naučili peti v šoli in cerkvi, znajo že vaši otroci obilo šolarskih in cerkvenih pesmi. Ali ne bi hoteli nekatere mladenče, ki imajo poslub in dobro voljo, naše narodne slovenske pesmi in to v čitalnici ali pa na svojem domu učiti? Ako bi se Vam mogoče zdelo, da jih tudi po notah učite, imelo bi to še večjo vrednost, in mladeniče bi to še boljše mikalo. Kedar jih boste izurili, sklicati hočemo zopet skupščino v čitalnico, h kateri bode gotovo mnogo ljudstva prišlo, ako bodo čuli o novem petju. Pri tej skupščini naj bi se našim ljudem spregovorila beseda o družbi sv. Mohora, katero društvo se v našem tergu še vse premalo podpira.“ Tako je govoril za dobro vneti mož. Učitelj, ki je že sam na to mislil, priterdil je radostno g. župniku in objubil — bilo je po zimi — v dolgih zimskih večerih mladeniče v peti po notah uriti. Učili so se nekatere dni v tednu, in za mesec dni jih je bil več pesmi naučil. Župnik skliče na to skupščino na svečnico, na rojstni dan Vodnikov. Sešlo se je bilo veliko mladine in starine. Pervo besedo je imel g. župnik. Govoril je o petju. Pravil je, kako je lepo poslušati petje, kako petje človeka gane, ga navduši, ga omeči, ga celo spreoberne. S petjem se kratkočasi tisti, ki poje, in tisti, ki posluša. Petje je lepa, nedolžna zabava. „Kdor poje, ne misli hudo“, je star, pa lep pregovor. Prripovedoval jim je, da se bode tudi v čitalnici večkrat popevala, in svetoval vsem, naj hodijo poslušati, da se bode naučili razen cerkvenih tudi družih lepih slovenskih pesmi. Po tem nagovoru so Dobrašini pevcu zapeli „Slovan“ in „Lepa domovina“, kateri pesmi sta se tako dopadali, da so jih ponoviti morali.

Drug govor je imel Dobrašin, namreč o družbi sv. Mohora. Začel je nekako tako-le: Od kar mladina pridno v šolo hodi, naučila se je mnogo. Pa to jej ne zadostuje. Kedar odraste, mora ponavljati, kar se je učila in pa še dalje izobraževati se. Da se to doseže, treba je pridno čitati. Vsaj pravi naš pregovor: Kdor sam čita, ne treba da pita (praša). V knjigah so veliki zakladi lepih nauk. Ne pravimo zastoj o človeku, ki lepo govori, da govori kakor knjiga. O prostem času se človek dolgočasi; ide v kerčmo, zapravlja denar, morda se

celó vpijani, ali pa igra in zaigra lahko velik denar. Vsega tega obvaruje človeka lepa knjiga, podučljiva ali zabavna knjiga.

„Pa knjige so drage,“ oglasi se nek kmet.

„Zato pa vam hočem povedati, kako si boste za malo novecev nabavili dosta lepih knjig. V Celovcu so osnovali slovenski domoljubi že pred mnogimi leti družbo, katero izdaja knjige za slovensko ljudstvo. Začetkoma je izdajalo le malo (po 3 in 4) na leto; a zdaj pa izdaje po 6 lepih in precej velikih knjig. Koliko pa stanejo te knjige? Ako jih greš v štacuno kupovat, stanejo te dosta, najmanj 2 gld. Ako se pa vpišeš kod ud v to društvo, kar lahko storiš vsako leto pri g. župniku, plačaš samo 1 gld., a čez nekaj časa dobiš 6 lepih bukvic, med njimi „koledar“, ki ga je pri vsaki hiši treba, pa še 5 drugih prekoristnih knjig.“

Ko je dokončal svoj lep govor, čutiti je bilo: „Bomo se vpisali, bomo.“

Naposled so Dobrašini pevcii zapeli še več slovenskih pesmi in nazadnje se je skupščina zadovoljna razšla. A v čitalnici so bili še pogostoma shodi, lepi govori in krasno petje. Popevalo pa je v Starem tergu staro in mlado ne samo v cerkvi, v šoli in čitalnici, veselo slovensko petje se je razlegalo tudi po poljih in travnikih, po gozdu in logu.

To veselo in zadovoljno življenje bilo je sad župnika Dobrašina in učitelja Dobrašina.

Kocenov zemljepis za narodne šole.

Poslovenil Ivan Lapajne.

II. Oddelek.

Zemlja kot bivališče človekovo.

(Dalje.)

70. Vzhodna in severna Azija.

1. Cesarstvo Kitajsko; 73.400 kvad. milj in 400 milj. ljudi.

Prideljuje izversten čaj, svilo, bombaž, porcelan in tuš (črna barva). Dežela je jako, še preveč obljudena, zlasti ob ustji nekaterih rek; radi tega jo obišče večkrat lakota.

Glavno mesto Peking (1½ milj. ljudi); Nanking (600.000 lj.), glavni sedež kitajskih učenjakov; Šangai (500.000 lj.) in Kanton (1.000.000 lj.), veliki mesti.

Otok Hongkong (glavno mesto Viktorija) je britski, in poleg tega Makao pa portugalski.

Od Kitajskega odvisne dežele: Polotok Korea.

Tunguzija ali Mandžurija s 3.000.000 lj.

Mongolsko s 3.000.000 lj.

Vzhodni Turkestan, 1.000.000 lj., glavno mesto Jarkand.

Tibet s 10.000.000 lj., duhovska država, vladar se zove Dalai-Lama. Glavno mesto Lasa.

2. Otočje kraljestvo Japonsko s 35.000.000 ljudi, vladar se zove Mikado Jedo (700.000 lj.); Mikao (600.000 lj.).

3. Azijatsko Rusko ali Sibirija in Kavkazija s 279.607 kv. milj in 10.730.000 ljudi. Lov na kožuhovino. Rudarstvo in pastirstvo. Omsk (26.000 lj.), glavno mesto v zahodni Sibiriji; Tobolsk (20.000 lj.); Barnavi (13.000 lj.), rudarsko mesto; Tomsk (24.000 lj.); Irkntsk (27.000 lj.), glavno mesto vzhodne Sibirije. Nerčinsk, Kiahta, Tiflis, kupčijski kraji.

Afrika.

543 530 kvadr. milj in 203¹/₄ milijonov ljudi.

71. Tla.

V severo-zahodu so gore Atlas, okoli Nila so libiške in arabske gore, katere se v višavje Habeš ali Abesinijo spuščajo. Na zahodni strani je visoki Sudan in Hong-ske gore, severno od teh se puščava Sahara razprostira od atlantskega morja do dežel ob reki Nil. Sahara je večinoma pesek ali golo skalovje, sem ter tje so zelenice (oase) ali malo gorovje. V kotu gvinejskega zaliva je gorovje Kamerun. Južna Afrika je v svojem notranjem delu le malo poznato višavje, ki se od juga po dveh stopinjah vzdiguje, med temi je suha, samo ob deževnem času s travo obrašena planjava Karoo. Na severni strani reke Oranž je puščava Kalahari, ki se proti severji znižuje. Na izhodnem robu je s snegom pokrita gora Kilimandšaro (20.000'). Reka Nil izvira iz več jezer ob ravniku, sprejema iz Abesinije plavi Nil in Abaro, stopi od junija do oktobra iz svoje struge in prepluje vso spodnjo dolino nilsko v Egiptu in pusti za seboj rodovitno naplavino. Druge velike reke so: Zambese, Oranž, Kvenza, Kongo, Niger, Gambia, Senegal. Afrikansko podnebje ima močna nasprotja. Vroča dnevna vročina se menjava z občutljivim ponočnim mrazom, dolga tišina s strašnimi viharji, velika suša z plahami in povodnjami. Znamito je živalstvo v tem delu sveta: povodni konj, žirafa, lev, hijena, zebra, kamela, slon, opice in papige; krokodili, črede antilop in obilo kobilic. Žito, sladkor in bombaž so najvažnejše rastline, ki se prideljujejo.

72. Dežele na severji in vzhodu puščave Sahare.

Cesarstvo Maroko; 10.500 kvadr. milj in 8,230,000 lj. Mesta: Maroko (60.000 lj.); Fec (150.000 lj.); Tanger.

Alžirsko je francoska kolonija; 7100 kvadr. milj s 2,970.000 lj. Alžir (65.000 lj.), Konstantine; Oran.

Tunis, od Turškega odvisno; 3710 kvadr. milj in 1,900.000 ljudi. Tunis (125.000 lj.).

Tripolis z Barko in z oaso Fesan je pod turško podložnostjo. Podkraljestvo Egipt: 27.400 kvadratnih milj in 9.000.000 ljudi; prideluje se mnogo rajža, pšenice in bombaža. Evropejci zahajajo zaradi zdravega podnebja radi v to deželo. Kairo (354.000 lj.), zahodno so piramide in grobi kraljev; Aleksandrija (220.000 lj.), veliko kupčijsko mesto ob morji; Suec ob Rudečem morji s kanalom v zvezi s Srednjim morjem.

Nubija je egiptovskemu vladarstvu podložena, 15.860 kvadr. milj in 1.000.000 lj. Kartum, glavni kraj za kupčijo s sužnji. (50.000 lj.).

A bisinija ali Habesh, 7450 kvadr. milj s 3.000.000 lj., radi visoke lege se tudi afrikanska Svica imenuje. Sloni, povodnji konji, razne opice. Mesta: Adova, Gondar.

Puččava Sahara s 4.000.000 lj. Največje zelenice (oaze) so Tuat, Rat in Air.

(Konec prih.)

Dopisi.

Iz Mozirja. Dne 9. avgusta t. l. bila je skupna okrajna učiteljska konferenca za okraja Vransko in Gornjigrađ v šolskem poslopu v Mozirju. Zbrano je bilo 20 učiteljev in ena učiteljica ženskih ročnih del — Predsedoval je g. B. Ambrožič, e. kr. okr. šolski nadzornik, ter vodil jako previdno celi čas obravnave. Kot zapisnikarja bila sta voljena O. Cizelj in S. Meglič. — Predsednik otvori konferenco točno ob 8. uri dopoldne s slavoklicem cesarju in s serčnim pozdravom učiteljev, ter si izvoli za svojega namestnika O. Agreža. Dnevni red se je s tem podaljšal, da je g. Cizelj predlagal, naj se za okraj Gornjegraški voli en ud v okr. š. svet izmed učiteljev, ker se on, kot dosedanji ud, preseli na Vransko. (Sprejeto.)

Potem poroča g. predsednik o tem, kar je pri svojim nadzorjevanju opazil. Splošno konstatira zmerni napredek v šolstvu. Učitelji so postali pridniši v izpolnjevanju svojih dolžnosti; tudi je bilo šolsko obiskovanje redniše zastran ugodnega zimskega vremena, in zastran ostrega postopanja v šolskih zamudah o poletnem času.

Dalje navede, naj se učitelji vedno dobro pripravijo v vseh šolskih predmetih, preden v šolo stopijo, ter naj vse predmete z enako pridnostjo in ljubeznijo učijo. Učni načert se mora v svojem celem obsežku izpolnjevati. Zastran pomnožitve verozakonskih ur se mora v razdeljenih enorazrednih šolah od prih. šol. leta podučevati v 1. oddelku po 15 ur in v gornjem oddelku po 17 ur na leden. To se pa le more doseči, ako se tudi v četertek podučuje, in sicer za nižji oddelek po 2 $\frac{1}{2}$ uri in za višji po 3 ure na dan. Potem preide na posamezne predmete, ter pokaže nekatera vodila, katerih naj bi se učitelji držali, da lažje svoj cilj v posameznih predmetih dosežejo. Ko je došle ukaze, ministerske in dež. š. sveta, izišle v tekočem šolskem letu, prebral, in naznanil nove nemške šolske knjige,¹⁾ prešlo se je k prvemu vprašanju, namreč: „Kako naj se obrav-

¹⁾ Kaj, ko bi enkrat nadzorniki tudi nove slovenske knjige učiteljem priporočevali; vsaj bi to ne bil greh? Ured.

nava drugi deželni jezik v slovenskih šolah in kako naj se poduk razdeli na posamezna leta?" Govorilo in pretrešovalo se je sim ter tja, in gotovo bi se to vprašanje zelo zavleklo, ko bi ne bil predsednik konferenco na 30 minut pretergal, nekaj, da se malo oddahnemo, nekaj pa zato, da se govorniki mej sabo sporazumó. Potem je mala večina sklenila to-le resolucijo: „Poduk v drugim dež. jeziku naj se začne v slov. ljudskih šolah uže v 3. šolskem letu in sicer s slov. nemškimi abecednikom.¹⁾ V 4., 5., in 6. šol. letu naj se vzame „perva nemška slovnica“; v 7. in 8. šolskem letu pa „druga nemška slovnica“. (V trirazrednicah mora se pa tudi vsa „tretja nemška slovnica“ prebaviti.) — O drugi točki: Kako naj se v prirodoznanstvu podučuje, je govoril izverstno g. Cizelj, ter prav logično obravnaval toto vprašanje. Stavil je sledeče resolucije, ki so bile enoglasno sprejete: 1. Podlaga nauku o prirodopisju naj bode nazorovanje (Anschauung). 2. Kot vvod k temu poduku naj bode v nižjem oddelku nazorni nauk. 3. V višjem oddelku se po zimi vzame živalstvo do žuželk in pa rudarstvo; po letu pridejo na versto žužki in rastlinstvo. 4. Pri totem poduku naj se učitelji poslužijo naravnih teles, ako to ni mogoče, dobrih podob. 5. Poduk o prirodopisu pospešuje tudi pismene izraze ter se jezik z njimi obogati. 6. V narodni šoli naj se ne podučuje o tem predmetu sestimatično. 7. V vsaki šoli naj se napravi s pomočjo učencev zbirka naturalij. — O ravno tutej točki govoril je tudi g. Gabršek prav umljivo, ter pokazal posebno nagnjenost do tega predmeta. Tretje vprašanje dnevnega reda: „Bi se naj napravili disciplinarni predpisi za oba okraja enako, ali za vsako šolo posebej?“ G. Meglič predlaga, naj se vstrahovalna pravila po izgledu ljutomerske šole za oba okraja enakoglasno napravijo. G. Škoflek želi, da se omenjena pravila nekoliko predrugačijo, in g. Pirc navsvetuje, naj slavni odbor do prihodnje okraj. konference taka „pravila“ izdela, ter jih tedaj predloži v poterjenje. (Slednje sprejeto.) O poslednji točki „o ohranjenju zdravja s posebnim ozirom šol. hygiene“ govoril je obširno g. Meglič (naj mi ne zameri, ako ne morem več o tem zanimivem govoru pisati, ker svojemu spominu nisem z načertanjem na pomoč prišel).

O okrajni učiteljski knjigarni Gornjegradski je porocal g. Červ in o Vrnski g. Škoflek. — G. Agrež prevzame predsedništvo. Versile so se volitve v stalne odbore. V stalni odbor, ki ima opravilo tudi z okraj. učit. knjigarno, so bili za okraj Vrnski sledeči voljeni: Meglič, Agrež, Stvarnik; za okraj Gornjegraški: Červ, Škoflek, Tičar. — G. nadzornik prevzame nadaljno voditeljstvo, ter nam pokaže nektera učila in nekaj pedagogičnih knjig. Nadalje bila je volitev uda učitelja v okraj. šol. svet Gornjegradski. Izmed 7 oddanih glasov dobil jih je g. Škoflek 5, in g. Červ 2 glasa; tedaj je obveljal g. Škoflek.

S tem se je zborovanje h koncu približalo in g. predsednik sklene konferenco z besedami priznanja za mnogostransko vdeležitev debat ob 4. uri popoldne.

¹⁾ Tako! Torej v 3. letu, naj si otroci zopet Abecednik kupijo!
Ured.

²⁾ Te knjige ni mogoče še v 4. razredu dobro prebaviti. Ured.

Slovstvo.

(„Hrvatska književnost“.) Zelo nas v serce boli, ko vidimo, da naše šolstvo ne napreduje na oni podlagi, na kterej je edino napredovati mogoče, boli nas v globočini našega serca, ko nam sl. vlada že davno zaprošenih prepotrebni slovenskih šolskih knjig ne izda, ko ona še celo privatnih izdajateljev takih potrebnih knjižic ne podpira; te naše bolečine se pa tedaj še posebno povečajo, ko vidimo v tem obziru lep napredek pri naših hervatskih bratih, katerim ga sicer privoščimo z vso odkritoserčnostjo. Njih narodna vlada začela je namreč izdajati nove čitanke, katere so sestavili narodni učitelji i katere se tiskajo v Zagrebu (ne več v Beču). Že zdaj so na svitlo prišle: a) Početnica za prvi razred obč. pučkih učiona latinskimi pismeni, kruto vezana s.oji 30 novč. b) Bukvar (Početnica) za prvi razred obč. pučkih učiona ćirilskimi pismeni, kruto vezana stoji 30 n. c) Katolički katekizem za drugi razred občih puč. učiona, mehko vezan stoji 8 nč. Razen teh, od hervatske vlade založenih knjig prišli ste ravnokar na svitlo, dve novi psihologiji v hervatskem jeziku, koji so zasebniki založili. „Napredak“ piše o njih: „Nacrt psihologije“. Namienjen pučkim učiteljem i učiteljskim pripravnikom od J. G. (J. Glasera.) Zagreb. Knjigotiskarski i litografski zavod C. Albrechta. 1877. U velikoj 8ni str. 69, i

„Kratko izkustveno dušoslovje“. Sastavio Stjepan Basariček, učitelj kr. preparandija u Zagrebu i pravi član hrv. ped.-književnoga zbora. Pedagogijske biblioteke, što no ju izdaje hrv. pedagog.-književni sbor, knjiga IV. Zagreb. Knjigotiskarski i litografski zavod C. Albrechta. 1877. Mala 8mina. Strana 84, Cijena 50 novč. Članovi hrv. ped.-knjiž. zbora dobiti će to djelo badava.

U potanju ocjenu tih djela nećemo se za sada upuštati. Pervo je većim dielom bilo štampano u „Napredku“, a oba su plod priprava za predavanja toga predmeta koje na e. k. učiteljištu petrinskome, koje na obijuh kr. zagrebačkih preparandija. Stanovište jim nije isto, ali upravo zato je potrebno, da svaki učitelj jedno i drugo djelo pomno prouči, samo tako te umjuć i dalje ob tom predmetu može doći do prava suda o tom predmetu. Dušoslovje je temelj pedagogiji, pa zato si nemožemo pomisliti učitelja, koji se nebi nastajao u potanko upoznati tim temeljem. Mislimo dakle, da neće biti hrvatskoga učitelja, koji nebi oba djela savjestno proučio;“

Mi pako priporočamo ove knjige tudi slovenskim učiteljem najtopleje. — Ker nimamo teh strok v slovenskem jeziku, učimo se jih pa v jeziku, ki je našemu v najbližjem sorodstvu.

(Kocenov zemljepis) za narodne šole. Poslovenil Ivan Lapajne. Založilo „Učiteljsko društvo za slovenski štajer“. Cena 15 kr. Kdor vzame več iztisov, dobi knjižico za nižjo ceno. — Kakor se stariši vesele novorojenega deteta, zlasti ako so že mnogo let željno čakali naslednika, tako tudi domoljubni slovenski učitelj z veseljem vsako novo knjigo pozdravlja. Takega pozdrava se nadjamo tudi tej novi knjižici, katera obravnava oni preljubljeni predmet nove šole, za kateri nismo še imeli tiskanega spisa.

Ta knjižica, spisana od slavnega geografa Kocena (rodom Štajerca), rabi se v nemškem in českem jeziku že mnogo let v dotičnih šolah; tudi je že davno odobrena od slavne vlade. (Za odobrenje slovonskega prevoda se bo tudi v kratkem prošnja vložila.) Ta knjižica bo pospeševala poduk v zemljepisu; ne bo treba učencem, ako jo bodo v rokah imeli, učiteljevega predavanja zapisovati in s tem škodo terpeti na času in razumevanji zemljevidov. Nadjamo se, da bodo učitelji pridno segnili po tej knjižici nizke cene (nemška stane 24 kr.) in jo najpervo za-se rabili, a tudi gledali, da je po dovoljenem potu spravijo v roke učencev. Najboljše je, spraviti jo v šolarske bukvarnice, iz katere se potem posojuje sposobnim šolarjem. Nismo dali jo v mnogih iztisih natisniti; kdor jo torej imeti hoče, naj se požuri za-njo. Dobiva se samo pri „Učiteljskem društvu za slovenski Štajer“ v Ljutomeru. X.

Šolske novice in drobtine.

(Iz štajerskega deželnega šolskega sveta.) Seja 13. sept. Rešile so se nekatere prošnje za remuneriranje podučevanja v k-rščanskem nauku. Nekaterim učiteljem srednjih šol so se dovolile kvinkvenije, a nekaterim ljudskih šol pa podpore. Imenoval se je Andrej Dalmatsch (r. Dolmač) učiteljem pri Svetinjah (Ormuž). Starostne doklade so dobili: nadučitelj Jak. Budna in učitelja Franc Schrei ter Ivan Kristl.

(O štajerski deželni učiteljski konferenci) 10. sept. v Gradcu nam žalibog nobeden naših slovenskih kolegov ni poslal pismene poročila, zato ne moremo obširno o njej poročati. Sicer se pa nič posebnega ni govorilo niti sklenilo. Iz „Graz. Zeitung“ posnamemo sledeče: 9. sept. je bila pred skupščina, pri kateri so se volili zapisnikarji, stalni odbor in referenti. 10. sept. je otvoril glavno skupščino g. Rožek kot predsednik. Povdarjal je izverstnost novih šolskih postav, pri katerih imajo učitelji ne samo dolžnosti, ampak tudi pravice (malo. Ur.). Skupščino sta pozdravila dvorni svetovalec vites Kalina in deželni odbornik Paithuber, ki je povdarjal dragino nove šole. Potem je referiral o poduku pri oddelkih graški učitelj Herrman; debate o tem predmetu se je mnogo učiteljev udeleževalo, a sklenilo se baje ničesar ni, kar je naravno. Pri drugi glavni skupščini je poročal g. Drescher o vrednosti ljudskega narečja v ljudski šoli in g. Blümel o šolski kroniki. Posebnih sklepov o tem ni bilo. Deželni š. svet bo izdal menda formulare za š. kroniko. O uravni odgoji je bil referent g. Trunk, o dolžnostih učiteljevih nasproti starišem pa g. Preining. Sklenilo se je, naj se telesna kazen ne vplje v ljudske šole. Pogovor je bil tudi o premembi nekaterih §§. učnega in šolskega reda. Nasveta, da se dá en dan učiteljem enorazrednic prost za udeležitev učiteljskih skupščin, ne more dož. š. nadzornik priporočati.

(V Idriji) se je 17. sept. odperlo krasno novo šolsko poslopje, ki stane blizo 120.000 gld. V njem bode prostora za 5razredno deško in 4razredno deklško šolo; vseh šolskih sob je 12, potem dvorane za godbo, risanje, telovadbo itd. Pri vsaki šolski sobi je precejšnji in lep prostor za „garderobo“. (Pravijo, da so te „garderobne sobe“ nepotrebne za idrijsko deco, katera ima še na sebi, za pokritev svoje kože premalo „gerde robe“.) Otvorenje nove šole, katera ima samo za šolskega sluga prelepo stanovanje (kakoršnega nima nobeden drug učitelj idrijski, ki so poleg tega le

slabo še dotirani), vdeleževalo se je mnogo najodličnejše gospode, kakor dež. predsednik Widmann, dež. š. nadzornik Pirker i dr.

(Učiteljske preskušnje) se začno v Gradci 15. oktobra (oglasiti se je treba do 7. okt.), v Ljubljani 22. oktobra (oglasiti se do 16. oktobra).

(Na graškem ženskem učiteljiščji) je bilo lani med 160 gojenkami 18 gojenk slovanske (osobito slovenske) narodnosti. Ali se je na materski jezik teh kandidatinj kaj oziralo? Ali ne bodo one ta jezik tudi kot učni jezik rabile?

(Da bi le!) Deželni šolski nadzornik, g. Rožek, je pravil pri deželni učiteljski konferenci, kakor se je nam pripovedovalo, da se slovenske pesmi za naše šole že tiskajo in da tudi nove slovenske čitanke že o veliki noči bodočega leta dobimo. Da bi le! Toda iz dosedanjih skušenj si dovoljujemo še o tem dvomiti. —

(Slovstveno.) V knjigi „Dela Stanka Vraza“ izdane od „Matice hervatske“ čitam i sledeče: „O Hyppolyth, Dolenac, Novoměstjanin, složio je rěčnik, koj se takodjer lepo sítno pisan u licejskoj biblioteci čuva. Delo hyppolythovo baš nije vrstno t. j. potrebočam našeg vėka shodno, što se niti od njegovog vrėmena (Hyppolyth je pisao na početku pr. vėka) iziskivati nemože; nu on opet ima lépa u njem gradiva, iz kojega bi koja razborita glava mogla korist za slavjansko rečoslovje izvaditi, glava, koja bi uměla zrnje od plėve iztžebiti. Na koncu dėla priklopljen je kranjski (recte slovenski) prevod „Komenskoga Sveta u kipovih“ (orbis picti) od iste ruke pisan u podnaređju dolejskom.“ — Ker bi bila ta slavna knjiga „Svet u kipovih“ za nas slov. učitelje važna, vprašam Vas, ali li veste o daljnjej njenej zgodovini? (Ne vemo. Ured.) Jaz ne znam ničesar! Je li še more biti zmiraj v „licejskej biblioteci“ odrešenja čaka? Ne dala bi se li te sužnosti rešiti ter popravljena (modernizirana) na svitlo dati? G. Levstik bi nam morebiti kaj natančnejega o njej povedati zamogel.

Tone Brezovnik.

Razpisi učiteljskih služeb po Slovenskem.

Na Štajerskem: Nadučiteljska služba pri Veliki nedelji (2 r.) s 600 gld. in stan. do 15. oktobra na kr. š. sv. Učiteljska služba v Dornavi pri Ptujju (1. r.) s 500 gld. in stan. do 31. okt. na kr. š. sv.

Premembe pri učiteljstvu po Slovenskem.

Na Štajerskem: G. Maks Kos, zač. učitelj v Št. Jurju v Sl. goricah.

Na Kranjskem: G. Fr. Stojec, učitelj na Verhniku; g. Sever Fr., defin. učitelj v Loškem potoku; gospodična Leop. Rozman, zač. učiteljica v Nevljah; gospodična Em. Gerkman, zač. učiteljica v Moravčah.

Na Goriškem: G. Matevž Lapanja pride iz Medane v Konjsko.

Listnica uredništva: Na neko željo s tem poterjujemo, da dopisa v 18. števil. „Učit.“ iz „celjske okolice“ nismo prejeli od č. g. župnika K. Gajšeka na Doberni. G. Fr. S. pri sv. D. Prihodnjič, danes ni bilo prostora. Isto velja g. J. L. v G.

Kratek pregled *)

knjig, učil in družih učnih priprav za slovenske narodne šole in učitelje.

Znan je p. n. čitateljem izrek generala Montecuculi-ja, ki je za vojsko terjal: 1. denarja, 2. denarja in 3. zopet denarja. Za napredovanje naših šol pa se nam in tudi vsem drugim domoljubnim slovenskim učiteljem prepotrebno zdi 1. knjig, 2. dobrih knjig, 3. zadosta dobrih slovenskih knjig in učil v rokah učiteljev in učencev. Precejšnji je sicer že broj šolskih knjig in knjižic, ki so v ta namen na svetlo prišle, da bi došle v roke slovenskim učiteljem in učencem. A ta namen večkrat zgreše! Bere se sicer v časopisih o novi knjigi, pa kakor hitro se časopis iz rok položi, pozabi se že tudi na novo knjigo. Pozneje bi morda učitelj naročil si to in ono knjigo, pa pozabil je že bil če ne ravno naslov knjige, a gotovo pa ceno in založnika, kar mu je poleg drugega vzroka tudi izgovor, da je ostal on in njegovi učenci, učiteljska in šolarska bukvarnica brez nove, potrebne knjige. Razen pozabljivosti je tudi mlačnost večkrat vzrok temu, da najdeš pri nekotih učiteljih le pičlo število knjig, vsaj naših domačih. Ako bi se že učitelju slovenskemu to spregledalo, ne more se mu pa tega ne, da ne skerbi, da bi njegovi učenci — osobito šolarska knjižnica — dobili v roko nekaj onih slovenskih knjižic, katere so ravno za mladino našo spisane.

Da bi učitelj imel vsikdar pri sebi zapisnik vseh najboljših in najpotrebnejših slovenskih šolskih knjig in učil, da bi mu tak zapisnik bil nekak opominjajoč glas, rekoč: Nabavi si za-se in za svoje učence potrebne duševne hrane — zato smo sestavili v sledečem vse najvažnejše naše knjige in druge šolske priprave. Med naštetimi je veliko od sl. vlade odobrenih, veliko pa takih, katere so bile v nemškem jeziku odobrene in katerih poterjenje v slovenskem jeziku se tudi pričakuje. Med sledečimi knjigami je največje število takih, ki so primerne učiteljem in učencem, nekatere se priporočujejo samo učiteljem in učencem, nekatere pa zopet samo za šolarske knjižnice. Toda vse navedene prav gorko priporočamo p. n. slovenskim čitateljem, naj jih po svoji moči razširjujejo med naš narod, zlasti med našo mladež, naj jih priporočujejo ali njej samej ali pa starišem, ali pa da se take knjige vverste v razne knjižnice.

Knjige za veronauk.

1. Mali katekizem cena 8 kr.
2. Keršanski katoliški nauk c. 27 kr.
3. Mali katekizem v vprašanjih in odgovorih, c. 7 kr.
4. Keršanski nauk v vprašanjih in odgovorih, c. 33 kr.
5. Veliki katekizem c. 33 kr.
6. Sveti listi, berila in evangelji, c. 52 kr.
7. Zgodbe svetega pisma stare in nove zaveze, c. 55 kr.

Učila za veronauk.

Kocenev zemljevid Palestine (z nemškim ali hervatskim tekstom), c. 6 glđ 40 kr.
Sautter-jeve podobe iz svetega pisma.

Za slovenski učni jezik.

a) Za čitanje.

1. Abecednik **) c. 17 kr.
2. Prvo berilo in slovnica, c. 34 kr.
3. Drugo berilo, c. 46 kr.
4. Tretje berilo (ni še tiskano).

Za slovnico.

1. Prvo berilo in slovnica (že omenjeno).
2. Praprotnik-ova slovenska slovnica za pervence, c. 30 kr., založnik J. R. Milic v Ljubljani.
3. Slovenska slovnica z naukom o pismih (iz c. kr. zaloge) c. 34 kr.

*) To „naznanilo in priročilo“ je bilo namenjeno za „učiteljski koledar“; ker se pa ta ne bo izdal letos, zato ga priobčujemo na željo našega društva v „Učitelju“.

**) Za privatno učenje v čitanji bi služila tudi Znidaršič-eva „Abecednica“ cena 18 kr.

c) **Za spisje.**

1. Praprotnik-ova spisje (založnik Gerber v Ljubljani) c. 33 kr.
2. Slovenska slovnica z naukom o pismih in opravičnih sestavkih (že omenjeno).

Učila k čitanju.

1. Tablice slogovanja (stenske tablice), 12 tablic 1 gld. 40 kr., na debeli papir prilepljene 2 gld. 40 kr.
2. a) Kazalni nauk v podobah (Anschauungsunterricht in Bildern) Herrmanov z nemškim in slovenskim tekstom, c. 6 gld. 66 kr. (v knjigi), 86 tabel na debelem papirju 14 gld. (založnik Tempky v Pragi). b) Tomšičev nazorni nauk, c. 3 gld. 50 kr., 50 barv. tabel s 380 podobami.
3. Tablice s čerkami (bralni stroj), a) Prausck-Praprotnikove*) c. 1 gld. 80 kr., b) Miklošičeve c. 2 gld., c) „Narodne šole“ (v Ljubljani) c. 1 gld.

Knjige za nemški jezik (kot predmet).

Za čitanje in slovnico.

1. Slovensko-nemški abecednik, c. 26 kr. (Od kar je prva nemška slovnica tudi za poduk v začetnem čitanju odločena, je ta abecednik manj potreben.)
2. Perva nemška slovnica, c. 28 kr.
3. Druga nemška slovnica, c. 40 kr.
4. Tretja nemška slovnica, c. 33 kr.

Opomba. Za vaje v pisarji, pravopisji in spisji slovenskega in nemškega jezika priporočujejo se Winiker-jeve pisanke s slovenskimi napisi (glej inserat v zadnjem „Učit.“) — Kot navod v poduku v 1. razredu dobro služi „Die Unterklasse“, ki pride morda tudi v slovenskem jeziku na svetlo.

Za računstvo.

1. Perva računica, c. 10 kr.
2. Druga računica, c. 15 kr.
3. Tretja računica, c. 15 kr.
4. Četerta računica, c. 18 kr.
5. Peta računica (v rokopisu gotova, tudi se menda tiska že).

Učila k računstvu.

1. a) Razni računski stroji (ruski), c. od 2 gld. do 10 gld. b) Stroji o drobcih, različne cene.
2. Nova avstrijska mera in vaga, od Matthey-Guiney-a (slovenski tekst) c. 80 kr.

Pomočne knjige za učitelja.

1. Navod k prvi in drugi računici, c. 35 kr.
2. Der Rechnungsunterricht in der Volksschule, c. 95 kr.
3. Mali računar za prvi oddelek ali razred ljudskih šol. (Spisal Sommer, založ družba sv. Mohora), c. 50 kr.
4. Nauk o decimalnih in novi meri, spisal And. Žnidaršič, c. 60 kr.

Za zemljepis.

1. Kocenov občni zemljepis (post. Lapažne), c. 20 kr. (Nahaja se v tisku.)
2. Kratak opis Štajerske, Kranjske, Koroške in Primorja, spisal in založil J. Lapažne, c. 12 kr. (1. natis razprodan, 2. natis pride na svetlo, kedar se Kocenov zemljepis razproda).

Učila pri zemljepisu.

1. Zemljevidi Štajerske (Kocenov, c. 7 gld. 40 kr.), Koroške (Kocenov, cena 4 gld. 80 kr.), Kranjske (je v tisku), Goriške (Vodopivec, c. 2 gld.)
2. Zemljevide Avstro-Ogerske c. 9 gld., Evrope c. 5 gld. 80 kr., planiglobov c. 4 gld. 80 kr., z nemškim ali hervatskim tekstom — poslednji je dosta primernejši za slovenske šole od prvega.

*) Poduk k temu v slovenskem jeziku 12 kr. Založnik Tempky v Pragi.

3. Zemaljska krogla (*s slovenskim tekstom*) različne cene z ozirom na velikost; teluriji, lunariji, planetariji.
4. Zemljevidi slovenski, izdani po Slovenski Matici, cena pojedinih 35 kr.

Pomožne knjige za učitelja.*)

1. Mali občni zemljepis od Jesenka, c. 80 kr.
2. Veliki občni zemljepis od Jesenka, c. 2 gld.
3. Prirodnoznanstveni zemljepis od Jesenka, c. 1 gld.
4. *Matične knjige*: Slovenski Štajer, vojvodstvo Kranjsko, vojvodstvo Koroško i. t. d.

Za zgodovino.

1. *Netolička-Lapajne*: Občna zgodovina, c. 25 kr.
2. Pripovedi iz zgodovine Štajerske (*Krones-Lapajne*) c. 8 kr.; v 1. versti za štajerske šole.

Pomožne knjige za učitelja.

1. Občna zgodovina od Jesenka, 1. del, c. 80 kr.
2. Zgodovina slovenskega naroda od Terdine, c. 60 kr.
3. Zgodovina Avstro-Ogerske od Kersmika, c. 40 kr.
4. Dogodivščine štajerske zemlje od Krempelj-na, c. 1 gld. 20 kr. i. dr.

Za prirodopis.

1. *Netolička-Lapajne*: Mali prirodopis s podobami, c. 60 kr. Založnik Bušak in Irrgang v Bernu.

Učila pri prirodopisu.

1. Schubert-ove prirodopisne slike, živalstvu je c. 10 gld. 45 kr., rastlinstvu 8 gld., rudninstvu 5 gld. 75 kr.
2. Schreiber-jeve prirodopisne slike, cena 7 delom (31 velikim tablam) 50 gld.
3. Tomšič-evo prirodoslovje v podobah, c. 1 gld. 20 kr. i. dr.

Pomožne knjige za učitelja.

1. *Pokorni-Erjavca*: Živalstvo, c. 1 gld. 2. *Pokorni-Tušek*: Rastlinstvo, 85 kr. 3. *Schoedler-Tušek*: Botanika in Zoologija, c. 1 gld. 4. Živali v podobah od Fr. Erjavca (družba sv. Mohora) 6 zvezkov. 5. *Schoedlerjeva* mineralogija. 6. *Föllekerjeva* mineralogija — in še druge knjige.

Za fiziko in kemijo.

1. *Decker-Lapajne*: Fizika in kemija, c. 70 kr. (Založnik K. Gerold v Beču.)
2. *Netolička-Lapajne*: Mala fizika v pogovorih, c. 25 kr. (Založnik Leykam-Josefthal v Gradcu.)

Učila pri fiziki in kemiji

so različni aparati, n. pr. Bopp-ovi ali Batke-ja, Hesterman-a in dr.

Pomožne knjige za učitelja.

1. *Schoedlerjeva* (od Matice) fizika in kemija.

Za pisanje

priporočujemo Winikerjeve pisanke s slovenskimi napisi. (Glej inserat.)

Jako koristni pri lepopisji so podkladki za logo in podkladki za logo in čerte, ki se dobé v J. M. Pajk-ovi tiskarni v Mariboru, knjiga (96 listkov) po 40 kr.

*) Knjige, navedene pod tem naslovom, so primerne zlasti za okrajna učiteljska, pa tudi za šolske knjižnice.

Za risanje in geometrično oblikoslovje.

a) Za učitelje:

1. *Grandauer-jeve* risanske predlage. 12 zvezkov po 40 kr. 2. *Tretau: Der kleine Zeichner*, 1 glđ. 3. *Knapek-ove* predlage, *Raller-jeve*. 4. *Kopšičeve, Mikuš-ove, Spinner-jeve* predlage in dr. 5. *Lapajne*: Geometrija ali merstvo c. 24 kr.; založnik *Milic* v Ljubljani. 6. *Močnik*: Geometrische Formenlehre, c. 35 kr.

b) Za učence:

1. *Felkl-nove* risanke s slovenskimi napisi po 6 kr., 100 zvezkov od 5 glđ, do 5 glđ. 40 kr.; 1. risanka ima pike 1 cm.; 2. risanka 2 cm. narazen; 3. risanka 4 cm.; 4. risanka je brez pik.
2. *Knapekove* risanko s slovenskimi napisi po 3 kr.; 100 kosov 2 glđ. 85 kr.; 1. številka ima pike 1 cm., 2. številka 2 cm. narazen.

Za telovadbo se učiteljem priporočuje: 1. *Nauk o telovadbi* (izdan po slovenski Matici) 2 dela: prvemu je cena 40 kr. (tiska se v drugič), drugemu pa 60 kr. 2. *Nauk o telovadbi od J. Zime*, c. 15 kr.; založnik *Milic* v Ljubljani.

Za ženska ročna dela in gospodinjstvo se priporočuje: *Ana Stumpf*: Poduk v ženskih ročnih delih za učiteljice, učiteljske pripravnice in gospodinje, c. 80 kr.

Za petje se priporočujejo *Nedvedove* pesmi (priloga pri berilih); *Foerster-jev* navod k petju in pesmi drugih slovenskih skladateljev. Posebno se tudi priporoča knjižica „23 cerkvenih pesmi“, čveterosložno postavljenih od *Foersterja*, cena 25 kr. Založnik *Milic* v Ljubljani.

Za šolarske bukvarnice je primerna knjižica „Star vojak“, otroška gledališčina igra, c. 20 kr. Čez vse se pa v ovi namen priporočuje mladinski časopis „Vertec“. Založnik obeh je *J. Tomšič* v Ljubljani. V enak namen dobro služijo knjižice: „Darek pridni mladosti“ (3 zvezki 1 glđ.), „Zlati orahi“ (c. 36 kr.) — pri *Milicu* v Ljubljani.

Za kranjske in tudi za druge učitelje primerna knjižica je: *Lapajne*: „Kranjsko ljudsko šolstvo“ (1871), c. 20 kr.

Podučljiv spis o koristi narodne šole je „Učitelj Dobrašin“, kateri naj bi se zlasti mej prostimi Slovenci razširjeval, c. 12 kr.

Priporočujemo tudi „Ustrahovalna pravila ljutomerske šole“, c. 1 kr.

Za naročila vseh tu naštetih knjig, učil in drugih šolskih priprav se priporočajo napervo založniki sami, pa tudi sledeči trgovci, kateri obljubujejo hitro in dobro postrežbo:

„Učiteljsko društvo za slovenski Štajer“ v Ljutomeru (Luttenberg), *Alojzija Ferlinc* v Mariboru, knjigoteržec *Janez Giontini* in bukvovez *Matevž Gerber* v Ljubljani, knjigoteržec *Teofil Drexler* v Celji (Cilli), bukvovez *W. Blanke* v Ptuj (Pettau), knjigoteržec *Fr. Wokulat* v Gorici (Görz).

Vse različne tiskovine za šolsko rabo v slovenskem in nemškem jeziku se dobé pri *J. R. Milicu* v Ljubljani; nekateri obrazi: zapisniki, razrednice (jako praktične), tedniki, šolska naznanila, opominjevalni listi itd. tudi v *J. M. Pajkovi* tiskarni v Mariboru.

Lastništvo „Učiteljsko društvo za slov. Štajer.“

Za uredn. odgovoren *Drag. Lorenc*. — *J. M. Pajk-ova* tiskarna v Mariboru.